mag de Kerk in de dagen der Apostelen nog geen belijdenisgeschrift bezeten hebben, in onze dagen is zulk een belijdenis voor de Kerk wel noodzakelijk, niet alleen om daarin haar geloof uit te spreken, maar ook om het verschil tusschen haar en de andere Kerken en secten aan te geven. Een Kerk, die haar belijdenis loslaat en niet meer handhaaft, verzwakt haar levensbeginsel, wischt de grens tusschen haar en de wereld uit en stelt zich daarom aan het gevaar bloot van een schijnkerk te worden. Maar hoewel we dit alles gaarne aan Prof. Fabius toestemmen, toch mag in de belijdenis het wezen der Kerk niet gezocht. Waarin het wezen der Kerk dan bestaat, zullen we in een volgend artikel aangeven.

Dr. H. H. K.

Leestafel.

1. BERN. SMYTEGELT. DES CHRISTENS ENIGE TROOST IN LEVEN EN STERVEN of verklaring over den Heidelbergschen Catechismus, in LII Predikatien. J. H. Kok—Kampen.

»Oude schrijvers worden niet gelezen.«

Zoo beweert men.

De heer KOK schijnt het met deze bewering niet eens te zijn. Althans hij heeft, ook als zakenman, er blijkbaar voordeel in gezien ons deze Catechismus-verklaring opnieuw uittegeven.

En ik geloof, dat hij nog niet zoo mis heeft gezien.

»De eerwaardige, godvruchtige en zeer zalige heer BERNARDUS SMYTEGELT, in zijn leven Bedienaar des Heiligen Evangelies te Middelburg«, zooals boven het gelicht staat dat zekere heer TERINUS bij de eerste uitgave schreef, is meê door dit boek een, onder ons gereformeerde volk, geliefde Schrijver geweest en voor velen tot op dezen dag een met smaak gelezen »oude Schrijver« gebleven.

Het is dan ook een »waardig« boek en, zooals KOK de »onveranderde uitgave volgens 1747« thans in 1918 uitgeeft, ziet het er met zijn in goudletters gedrukten titel op zaait-rooden band, met zijn duidelijke letter op heder-wit papier, ook »bevallig« uit.

Zoo bevallig, dat er alle kans op is, dat ook een twintigste-eeuwer onder ons gereformeerden er naar grijpen en in lezen zal.

En dat zal hem deugd doen.

Ik ken het toch goed eens met dien heer TERINUS wanneer hij in zijn lofzang zingt:

Ziet weer een nattig werk, 't treen velen zal behagen,
Vooral aan hen, die steeds naa d'oude paden vragen,
En ook aan die, wier geest de waarheid meest bekoort,
Wanneer zij zuiver is gegrond op Godes Woord.

Zoo is het maar.

Er is tegenwoordig eenerzijds een dwepen met »oude paden« en anderzijds een dwepen met »nieuwe banen«.

Gelijk alle »dwepen«, is ook dit overdrijven. Gemis aan bezinning.

In dit geval óf overdreven conservatisme, dat zich niet bezint op den vooruitgang, óf overdreven radicalisme dat zich niet laint op het punt vanwaar de »gang-vooruit« moet voortgezet. Bij zulk een dwepen loopt men gevaar in zijn gereformeerdheid óf te verstarren óf af te dwalen.

Het ware, het echte zit hem dan ook in die synthese, dat men »beginnend« in de op Gods Woord zuiver gegronde waarheid der oude paden, zijn denken over wereld en leven voortzet in nieuwe banen.

Dan blijft men in de goede richting.

Dan blijft men trouw aan het beginsel.

De lezing van dit boek kan ik dualleereerst aanbevelen omdat zij een kijk geeft in »d'oude paden« aan hen, die naar die paden steeds vragen, maar ook aan hen, die, doordat maar turen op de »nieuwe banen«, voor de »oude paden« geen oog meer hebben.

Maar ik kan die lezing ook aanbevelen met betrekking tot de homiletiek of de »kunst der preekmakerij.«

Of Ds. SMYTEGELT, dan zoo'n meester in dit vak, in dit onderdeel der Diaconegische oftewel Ambtelijke vakken is geweest?

Ik zou deze vraag niet gaarne bevestigend beantwoorden. Maar zijn Catechismuspreeken, hebben één voortreffelijke eigenschap: ze zijn niet *vervelend*.

In het Extract uit de handelingen der Classe van Walcheren den 3den Mei 1742, welk extract vóór den bundel Catechismuspreeken afgedrukt, schrijven de heeren Censoren over dit boek: »Hetzelve is gedrukt en staat uitgeven te worden, niet naar het eigenhandig schrift des predikers, maar onder het predikers opgeschreven, met hoeveel nauwkeurigheid tuinen of willen wij niet bepalen.«

Heel doorzichtig is dit zeker niet.

Bedoeld zal wel zijn, dat het boek niet naar een manuscript van dominé zelf, maar naar wat zijn hoorders van de preeken hadden opgeschreven, is uitgegeven.

In verband hiermede schreven de eerwaarde heeren deputaten voor de boeken-censuur: wij vinden wel dat het boek met stichting zal worden gelezen, doch denken dat de spreker, zoo hij de uitgever van zijn Predikatiën wel willen zijn, juist overal dezelfde uitdrukkingen en bewijzen, of niet gebruikt, of niet behoud zou hebben, welke nu gemaakt worden."

Wat de heeren PLEVIER en VAN WINGERDEN hier bedoelen is wel doorzichtig.

Zij stuitten in het manuscript hier en daar een ietwat *gedegageerde*, op een wat ongedwongen of losse uitdrukking en, met hun aan de vlakte starrende plechtigheid van 'n Amsterdamsch aanspreker doen denkende, deftigheid kondigden zij dergelijke uitdrukkingen niet goed zetten.

Zij stuitten in het manuscript hier en daar op wat mijn onvergetelijke leermeester ALLARD PIERSON »kanselargumenten« noemde. Redeneeringen, die zich meer tot het gemoed dan tot het verstand wenden; meer overreden dan bewijzen. En meer intellectueel dan emotioneel als zij waren, konden zij ook dit niet goed zetten.

Nu wilken zij, om meer dan een reden, SMYTEGELT zelf daarover niet hard vallen en boekten daarom deze buitenissigheden maar op rekening van de afschrijvers zijner preeken.

Maar dit verlaksel zit op den weerzin des Heeren PLEVIER en VAN WINGERDEN tegen het natuurlijke en wat ik zou willen noemen »hartelijke« in SMYTEGELT's catechismuspreeken toch wat heel los.

Zóó laat niet al te oubehulpen literaire kritiek zich geenszins verlakken. Immers vast staat, dat deze 52 preeken, door niet één maar door vele hoorders zijn afgeschreven en de geïncrimineerde »uitdrukkingen« en »bewijzen«, zijn dus wel zeker en gewis door SMYTEGELT zelf gebezigd.

Maar juist dit »natuurlijke« en »hartelijke«, of dit »emotioneele« geeft aan deze preeken over het andere kanselwerk van MIDDELBURG's geliefden prediker heb ik 't hier nu niet, — die wondere charme, die machtige bekoring, welke naast zuivere Schriftverklaring en een, met »zielsleer« en leer van het »geestelijk leven« niet op al te gespannen voet staan, aan 'n gereformeerde preek deugd doet.

Deugd doet, ook omdat deze charme menigerlei homiletische zonde bedekt.

Deugd doet, omdat een preek, ook 'n gereformeerde preek, nu eenmaal iets anders is dan een les in Ziellekunde, Dogmatiek en Ethiek, maar het woord van een in deze wetenschappen geoefend heraut van Christus, waarin hij diens Evangelie zoo uitroept voor zijn hoorders, dat het doorklinkt tot in hun harten, waarin zijn de uitgangen des levens.

Een nauwkeurig REGISTER VAN ZAKEN verhoogt de waarde van dit boek, welks waarde uit een oogpunt van »op-de-hoogte-van-den-tijd«, zijn, uiteraard zeer betrekkelijk is.

2. Dr. M. M. DEN HERTOG, LEVENSGEHEIM. De Erven W. A. Beschoor te 's-Gravenhage.

Deze predikant der Ned. Herv. Gemeente te 's GRAVENHAGE biedt in dit boekje van 143 bladzijden een 25-tal meditaties over woorden der Heilige Schrift.

Een up-to-date bundelije, waarin oude paden met nieuwe banen op het gelukkigst zijn verbonden en waarin ook de charme van het »natuurlijke« en »hartelijke« niet ontbreekt.

Ter kenschetsing ontneem ik hier enkele zinnen uit de laatste meditatie. Uit die over 2 Petrus 3 : 13: *Maar wij verwachten, naar Zijn belofte, nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, in dewelke gerechtigheid woont.*

Boven deze meditatie schreef de auteur: OPTIMISTISCH PESSIMISME.

Eerst dan hoe een kijk op deze wereld, vooral zooals zij nu is, niet dan een pessimistische stemming wekt. Maar, roept DEN HERTOG uit: »Welk een verschil tusschen het pessimisme van het Boudhisme of dat van de pessimistische wijsgeeren der vorige eeuw aan de eene zijde en dat van de Christelijke wereld- en levensbeschouwing anderzijds!«

En om dit verschil te doen uit komen wijst hij op een andere bladzijde op het optimisme van Gods Woord:

»Zeker — pessimisme. Deze wereld gaat voorbij. Zij is, sinds in haar de zonde is ingekomen, ten doode opgeschreven.

»Maar dit pessimisme is optimistisch pessimisme. Het einde dezer wereld zal niet vernietiging, doch heerschappij zijn.«

En deze schriftuurlijke gedachte wordt dan verder ontwikkeld op die bladzijden waar de auteur »begint« van »de oude paden« door uit te gaan van Art. 37 onzer belijdenis, maar den »gang-vooruit« al meer neemt naar die *realistische* beschouwing van de nieuwe wereldhuishouding, gelijk zij ook in Dr. KUYPERS thans voltooide Studie VAN DE VOLEINDING is voorgedragen, en dat in tegenstelling met de gangbare maar on-Schriftuurlijke, die alles *vergeestelijkt*.

3. EBEN-HAËZER. Bijbelsche Kalender voor 1919 bewerkt door H. W. S. — Uitgave der Vereeniging »Christelijke Bibliotheek« — Nijkerk — G. F. Callenbach.

Een rustig aandoend Schild met op het midden een welgeslaagde beelding der traditioneele Christus-voorstelling van Openbaring 3 : 20: *Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop.* Boven: EBEN HAËZER en er onder het Blok. Het geheel omlijst door Lelietjes-van-dalen.

Op de blaadjes van het Blok datum, dagtekst met versje en aanwijzing van een te lezen Schriftgedeelte.

Hierbij een prachtig premie-boek waarover ik een volgend maal hoop te schrijven.

G.

Uit de Pers.

Ook van Roomsche zijde trok het de aandacht, dat de reeks van onze hoofdartikelen inzake *de Voleinding* in het voorlaatste nummer ten einde liep.

In *de Maasbode* van 25 December j.l. (Ochtendblad) werd aan dit gebeuren zelfs een interessant artikel gewijd, met de opmerking, dat dusver van Roomsche zijde nimmer een zoo breedvoerige behandeling aan *de Voleinding* ten deel viel.

Deze bespreking van onze artikelenreeks trok te meer onze aandacht, omdat critiek, voorheen op onze artikelen uitgeoefend, niet verzwegen werd.

Het artikel zelf luidde als volgt:

De aandacht dient gevestigd dat dr. Kuyper thans, deze week, een reuzenarbeid heeft voltooid, waaraan hij na zijn 75e levensjaar begonnen was. Wij bedoelen zijne »hoofdartikelen reeks« in »de Heraut«, groot 306 artikelen, elk van meer dan 3 lange kolommen, ten titel voerend **„Van de Voleinding"** en over 8 reeksen verdeeld. Als boekwerk, waartoe uitricht is geboden, zal het drie deelen, elk van duizend bladzijden beslaan.

Dit alles is één couranten hoofdartikel waaraan de geniale oud-minister zes jaren heeft gewerkt, bijna elke week. Elk artikel telt gemiddeld 4 of 5 rubrieken. - Al deze vele honderden rubrieken zijn even zoovele bouwsteenen van dit christelijk epos. Bijna al deze artikelen bestudeerden wij, elke week, door ons selven vergeleken met Katholieke H. Schrift-uitgaven, met kaarten enz.

In dit oeuvre, dat over de laatste tijden der wereld schrijft, in het licht der Openbaring, gaat Kuyper van af de Schepping der Wereld door alle oud- en nieuw-testamentische Schriftuurboeken heen tot in het Boek der Openbaring van den Heiligen Johannes. Welk laatste boek der H. Schriftuur vers voor vers besproken wordt.

Het spreekt van zelf dat dit oeuvre geen Katholiek werk is. Genoeg bekend is, dat Pater Bensdorp-zaliger met dr. Kuyper polemieken voerde over den staat van Adam vóór den zondeval; anderen met hem over het wezen van den Zaligmaker als God-mensch; wij selven met den auteur over den aard der wondergenezingen des Heeren. Ten opzichte van al deze bestrijders brengt de grijsaard op den slot-keursteen dezer zeer breede studiënreeks dit monumentaal journalistiek gebouw, innig dank aan den goeden God voor den broederlijken toon der bestrijding.

Welk een werk!

Wij schreven naar eenige zeer voorname internationale Katholieke uitgevers of soms een dergelijk **Katholiek** groot werk bestond over de Voleinding. Vant daarna streefde ons gemoed. Het antwoord luidde allerwegen: Neen! Léon Bloy's werk »Au seuil de l'Apocalypse" is niets van dezen aard.

Wanneer wij als in vogelvlucht even herdenken, dat ons vooral getroffen heeft in dezen gereformeerden dom, is het die schitterende belijdenis des grijsaards geloof in de Verlossing door Christus en zijne handhaving, ook weer in 't slot-artikel, van het Recht en de Eer van Christus tot in Voleinding der tijden.

Nimmer lazen wij in ons leven zulk een heerlijke beschouwing over het Goddelijk inwerken op 't menschelijk intellect der profeten, of hoorden zulk een grootschen Goddelijken harpslag in snaren van het gemoedsleven van den Psalmendichter.

Hoe treffend schrijft hij over Saul en David. Welk een ontroerend beeld schildert Kuyper ons van 't wezen van Nebucadnezar en zijn droom. Hoe vol majesteit laat hij alle profeten langs ons treden. Of de Apostelen, waar zij wijzen naar het einde der Tijden.

Als rag verscheurt hij alle moderne critiek op de Bijbelboeken. Het verwonderlijkst is, dat hij dit doet in zinnen, voor alle kleine luiden begrijpelijk. De moeilijkste problemen ontwart hij, vaagt hij weg als spelend met ijl genaal gebaar. Enorm is zijn kennis.

Zonder twijfel zijn er vele dwalingen in het oeuvre, vooral in zijn detailuiteenzettingen van het wezen der laatste dingen.

Hoe schitterend weer is zijne ontzenuwing van de leer der aanhangers van het duizendjarig Rijk, de leer, die juist nu weer zooveel aanhang vond.

Kuyper's oeuvre is in den eigenlijken zin der gedachte een christelijk-wijsgeerige wereldgeschiedenis. Ook Schaepman-zaliger wilde een »christelijke wijsbegeerte der geheele wereldgeschiedenis" schrijven, naar de groote Roomsche doode ons zelf mededeelde. Hij heeft het niet mogen schrijven. Hij leverde vele bouwkeursteenen, maar in dit opzicht, helaas geen Roomsche kathedraal. Het zou een werelddepot in verten zijn geworden. Een Roomsche spiegel, ook voor profane wereldhistorie.

Kuyper schreef volgens zijne wereldbeschouwing, die in vele grootsche hoofdgedachten een is met de Roomsch Katholieke, zijn oeuvre in proza.

Maar in een proza, dat soms, vooral waar hij den psalmen-dichter in zijn wezen teekent, als taal en toon boven veel roemrijk bekend dichtwerk uitgaat!

De toon van Kuyper's werk is bijna steeds en overal een zeer christelijke, tegenover alle afwijkende meeningen. Hier is niet de staatsman aan het woord, die soms striemend was, maar de edele christelijke denker.

Na dit bijna eenig hoofdartikelenplan in een gewoon weekblad, waarin deze groote Oude steeds God's Recht en Liefde en Eer met stoere christelijke kracht manmoedig heeft verdedigd tegenover al de moderne krachten dezer wereld, peinst hij in zijn twee en tachtigste levensjaar, te midden van al zijn vele overige werk, alweer over een nieuwen grootschen, breed opgezetten arbeid: »Over den Messias", het vijfde dan van dezen aard. Hoe ook de beoordeelingen luiden zullen, Kuyper's oeuvre in zijn weekblad »de Heraut" staat als pers-artikelenreeks van hoogst wetenschappelijken inhoud, misschien wel eenig in de wereld der journalistiek.

Als amateur-journalist wenschten wij ten slotte eigenlijk juist naar dit verschijnsel als zoodanig met voorkeur even te mogen wijzen.

Dr. A. C. A. HOFFMAN.

Vooral na de aan waardeering gespeende bespreking van onze critiek op politiek terrein, waarin men zich over de door ons ingenomen positie uitsprak, scheen 't ons goed, dit waardeerend artikel voor onze lezers over te nemen.

In de *Geldersche Kerkbode* geeft Ds. v. d. Brink de volgende raadgevingen over het medenemen van de kinderen naar de predikatie:

Wanneer, op welken leeftijd zal men daarmede aanvangen? Het ligt in den aard der zaak, dat het zaad der kerk vroegtijdig medegenomen wordt. Daarbij moet echter gewacht, tot de kleinen behoorlijk stil kunnen zitten, anders zouden zij spoedig aanleiding kunnen geven tot storing.

Een iegelijk vader of moeder denke niet enkel aan eigen stichting, maar ook aan die der andere gemeente-leden. Een bepaalde leeftijd is hier dan ook moeilijk precies aan te geven. Bovendien, het eene kind is niet gelijk aan het andere. Sommigen vragen er reeds om, als zij nog maar vier of vijf jaren oud zijn. De nieuwsgierigheid prikkelt. Het nieuwe trekt aan. Men make hiervan echter niet aanstonds een vasten regel en late het kind, zoo jong nog, wat vrij. De ouders dienen hunnen kinderen den indruk te geven, dat de dienst des Heeren een liefdedienst is en zij het een voorrecht mogen achten, als zij ook mede voor Gods aangezicht mogen komen. Nooit zende men dan ook het kind voor straf naar de kerk. Daardoor zoudt ge allen lust reeds in de geboorte smoren. Veeleer legge men het als straf op, dat het niet mee mag, als het zich niet goed gedraagt. Zoo zal men lang zamerhand de orde er in kunnen brengen, dat het geregeld ééns, later tweemaal mede opgaat.

Tot die orde toch moet het komen. Ongeregeldheid is in elken dienst zonde, maar vooral ook in des Heeren dienst.

Met de gewoonte nu, om het kind éens per Zondag mede naar de kerk te nemen, kan men o. i. het best een begin maken, wanneer, of nog liever, kort nadat het kind op school geplaatst is. Daar toch wordt al spoedig ordelievendheid aangeleerd, zoodat het kind weldra in staat is gerui-men tijd rustig en stil te zitten. En wanneer het kind dan een paar jaar ouder is, b. v. ongeveer acht jaar, kan men er mede beginnen het elken rustdag tweemaal mede ter kerke te nemen.

En dit is inderdaad dure roeping voor de ouders en dringende eisch met betrekking tot het kind èn ten aanzien van den bloei der gemeente. Wij behuisteren tegenwoordig gedurig allerwegen de klacht over de *afnemende* belangstelling der jeugd voor de kerk en het kerkelijk leven. En dat is inderdaad eene gegronde klacht. In de kringen der jeugd komt steeds meer een soort van tegenzin op om getrouw op te gaan voor den dienst des Woords. Men wordt al koeler en onverschilliger ten opzichte van het ter kerke gaan. De ongeregeldheid in dezen is bij onze knapen en meisjes, bij onze jongelingen en jongedochters schromelijk groot. Eénmaal ter kerke gaan, nu, dat willen zij nog wel, maar tweemaal, daaraan denken zeer velen zelfs niet meer.

Maar aan wie de schuld in dezen? Ouders, die over het ongeregeld ter kerk gaan hunner kinderen onderhouden worden, geven dikwijls aan dezen de schuld, maar meest ten onrechte Voor een groot deel hebben de ouders zelven schuld. Natuurlijk zijn er weerbarstige kinderen, die zich aan de vermaningen der ouders niet storen, en die hoe langer hoe meer hun eigen weg gaan, tot bittere smart der ouders, die het zoo gaarne anders hadden en die door gebed en liefdevolle vermaningen hunne kinderen tot andere gedachten zoeken te brengen.

Maar daarnaast staat een zeer groot aantal ouders, die de ontrouw van hun kroost in het kerkelijk leven aan zichzelven te wijten hebben. Men heeft van den beginne aan verzuimd om zijn kinderen aan orde en regel te gewennen in den dienst des Heeren. Men heeft nagelaten hen iets van het liefelijke van dien dienst te doen gevoelen en hen op te wekken van der jeugd aan als kinderen des verbonds zich aan den Heere te geven, als die alleen recht op hen heeft. Men heeft verzuimd nà den dienst des Woords eens met zijne kinderen te spreken over het in de kerk gehoorde, en dus-doende hunne belangstelling te prikkelen. Men kwam er toe door schuldige zwakheid, om zoo nu en dan eens aan de kinderen zelf het over te laten, of zij al of niet ter kerke souden gaan. Meer nog, door eigen woord of voorbeeld of door beide was men oorzaak, dat de kinderen de achting voor den dienst van God verloren en des Zondags op bed bleven liggen of uit wandelen gingen, en niet verschenen, waar Gods volk vergadert.

Laten de ouders over dit alles eens ernstig nadenken en dan zoo spoedig mogelijk met verkeerde gewoonten zoeken te breken. Het gaat hier om eigen geestelijk welzijn, om den geestelijken welstand der kinderen, die de Heere u gaf, om den bloei van Gods kerk en bovenal om de eere van zijnen Naam. Weest toch door uw zwakheid of ontrouw of nalatigheid niet medeoorzaak, dat er een geslacht opgroeit, dat van den Heere vervreemdt en zich van de kerk losmaakt.

Als de kerk des Heeren mede door uw toedoen en schuld verkwijnt en inzinkt, zal het oordeel des Heeren daarover ten uwen opzichte niet kunnen uitblijven. Brengt dan uwe kinderen getrouw mede naar de kerk en verhindert ze niet door eigen slordigheid of nalatigheid, want hunner is het koninkrijk der hemelen. Zij hebben er recht op. Zij behooren daar te zijn. God telt ze mee. Zoudt ge ze Hem willen onthouden?

Officieele Berichten.

Kort Verslag van de Vergadering der classis Brielle, gehouden op 13 November 1918 te Middelharnis.

Artikel 1. De vergadering wordt geopend op gebruikelijke wijze.

Art. 2. De credentiebrieven worden nagezien en in orde bevonden. Alleen N. Helvoet zond één afgevaardigde. Één kerk heeft instructie.

Art. 3. De vergadering wordt geconstitueerd. Moderamen: Ds. v. Lummel, praeses.
Ds. de Mildt, scriba.
Ds. Gravendijk, assessor.

Art. 4. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Art. 5. Ds. Gravendijk wordt gelukgewenscht met de beroepen, op hem uitgebracht. De praeses spreekt den wensch uit, dat hij voor de classis behouden blijve.

Art. 6. Een verzoek van de kerk van Br. betreffende Art. 13 D. K. O. wordt ingewilligd.

Art. 7. Bezwaarschrift van een br. uit een der kerken zal beantwoord worden.

Art. 8. De kerk van R. ontvangt inlichting over Art. 13 H. Reglement.

Art 9. Het verzoek van de kerk van C. wordt besproken. De zaak komt niet tot een beslissing.

Art. 10. Rondvraag Art. 41 D. K. O. De kerk van den Bommel vraagt en ontvangt tot consulent Ds. Vesseur; de kerk van Tinte vraagt en ontvangt goedkeuring voor aanvraag van naamsverandering van de kerk van Oostvoorne.

Art. 11. Kerkvisitatoren brengen rapport uit.

Art. 12. Regeling vacaturebeurten. Rockanje Dec. Ds. Verrij; Rockanje Febr. Ds. Gravendijk; Stellendam Jan. Ds. de Mildt; Ouddorp Jan. Ds. Mol; Den Bommel Dec. Ds. Vesseur; Den Bommel Febr. Ds. v. Lummel; Ooltgensplaat Jan. Ds. v. Velzen.

Art. 13. Rondvraag.

Art. 14. Het kort verslag wordt vastgesteld.

Art. 15. De praeses sluit de vergadering en gaat voor in dankgebed.

Op last der classis
H. Z. DE MILDT, *Scriba.*

CLASSIS AMERSFOORT.

Kort Verslag van de vergadering der Geref. Kerken in de classis Amersfoort, gehouden op 1 Oct. '18.

1. De vergadering wordt, namens de roepende kerk van Nieuw-Loosdrecht, op de gebruikelijke wijze door Ds. Donner geopend.

2. De presentielijst wordt geteekend en de credentiebrieven worden nagezien. Aan twee diakenen wordt keurstem verleend.

3. Het moderamen wordt aldus gevormd: Ds. Donner, praeses; Ds. Rietberg, scriba; Ds. van Arkel, assessor.

4. De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

5. De Zendingsdeputaat, Ds. Meynen, geeft inlichtingen aangaande een kwestie, die, door zijne afwezigheid, op de vorige vergadering niet tot helderheid was gekomen.

6. De benoemingen voor het volgend jaar zijn aldus:

Archiefbewarende kerk: Amersfoort.

Scriba: Ds. G. Menken, Quaestor: Ds. A. M. Donner.

Voor kerkvisitatie: *N. G.* Di A. M. Donner en J. G. Meynen, sec. R. E. van Arkel. *Z. G.* Di H. Teerink, en J. H. Rietberg, sec. G. Menken.

Voor examina: Di R. E. van Arkel en J. G. Meynen.

Voor approbatie van attesten en aanwijzing van consulent in tusschentijdsche vacatures: De Kerkeraden van Amersfoort en Baarn.

Voor de regeling der vacaturebeurten: Ds. H. Teerink.

Voor de Zending: Ds. J. G. Meynen, sec. R. E. van Arkel.

Voor de Zending onder de Joden: Ds. G. Menken, sec. Ds. J. H. Rietberg.

Voor corr. Theol. School: Ds. A. M. Donner.

Voor coll. Theol. fac. der V. U.: Ds. R. E. van Arkel.

Voor de Hulpbeh. Kerken: Ouderl. E. J. van Ommen, te Amersfoort.

Voor Art. 13: Ds. H. Teerink, sec. Ds. A. M. Donner.

Voor Prov. Studiefonds: Ds. J. G. Meynen en H. Teerink.

Voor Evangelisatie: Di Menken en sec. Meynen.

Voor Bezwaardiensten: Di van Arkel, sec. Meynen.

Voor den arbeid in Rijn-Pruisen: Ds. van Arkel, sec. Ouderl. G. van der Woerd, te Renswoude.

Voor samenwerking der Geref. Diaconieën binnen de classis: Ds. J. H. Rietberg, Ouderling G. Schimmel en Diaken E. J. Vermeulen.

7. De rondvraag naar art. 41 D. K. O. vindt plaats.

In een ter sprake gebracht tuchtgeval, adviseert de classis over te gaan tot toepassing van de tweede trap der kerkelijke censure. Aan kerk B. van Bunschoten wordt Ds. Rietberg als consulent toegewezen. Aan een tweetal Kerken wordt in verschillende zaken raad gegeven.

8. De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Westbroek: Van Arkel; Oud-Loosdrecht: Menken; Nieuw-Loosdrecht: Donner; Veenendaal: Meynen; Maartensdijk: Rietberg; Renswoude: Teerink.

9. Oud-Loosdrecht wordt aangewezen als roepende kerk voor de volgende vergadering. Praeses zal D.V. zijn: Ds. Meynen; scriba Ds. Menken; Assessor: Ds. Donner.

10. Bij de rondvraag dringt Ds. Van Arkel aan op classicalen steun voor den Evangelisatie-arbeid onder de geïnterneerde Belgen. Hij verkrijgt voor dat doel van de classis 100 gulden.

11. De collecten worden gelud.

12. De assessor gaat voor in dankzegging, waarna de praeses de vergadering sluit.

In naam en op last der classis,
R. E. VAN ARKEL.

Buitenland.

Frankrijk. De regeering en de religie gedurende den oorlog.

Het heeft de aandacht getrokken, dat in Frankrijk de regeering geweigerd heeft om een bedestond uit te schrijven. Hoe dikwijls het Fransche episcopaat bij de regeering der republiek aangedrongen heeft op het uitschrijven van een bidstond voor den oorlog, telkens was het antwoord, dat de regeering daartoe niet wenscht over te gaan. Nu is deze houding te begrijpen wanneer men weet, dat reeds Gambetta de leus ophief: *le clericalisme c'est l'ennemi*, het clericalisme is de vijand, en dat daarmede bijna alle ministeries die de Fransche republiek gehad heeft, instemden. Onder die leus werden de leden van geestelijk orden als onderwijzers der scholen geweerd, om vervangen te worden door leeken; werden zelfs de geestelijke zusters van barmhartigheid uit de hospitalen verjaagd, om vervangen te worden door bezoldigde ziekenverpleegsters; werd de wet doorgedreven die scheiding van Kerk en Staat proclameerde, en zijn geestelijke broeder- en zusterschappen uit het Fransche gebied verdreven, zoodat geen enkele kloosterorde daarin meer geduld werd. Al was er ook veel dat radicalen en socialisten scheidde, wanneer het er op aan kwam maatregelen tegen de Kerk te nemen, dan was men aanstonds weder één. Het was dus moeilijk voor een Clémenceau om met dat verleden te breken, al was het ook dat Roomsche priesters bij duizenden als voorbeeldige soldaten in het Fransche leger dienden en er daardoor ook stemmen opgingen in het radicale kamp, om als de oorlog voorbij zou zijn een andere houding tegenover de Roomsche Kerk aan te nemen. Maar voor het oogenblik heeft de regeering hare houding niet veranderd; bij het plechtig *Te Deum*, dat in de Notre Dame te Parijs gezongen werd ter eere van de behaalde overwinning, was noch de president der republiek, noch een ander lid der regeering aanwezig. Maar niet alleen te Parijs, maar ook overal elders is het volk in Roomsche kerken saamgestroomd om God voor de behaalde zege te danken. Er was reeds vóór het uitbreken van den oorlog onder de Fransche jongelingschap een beweging die de religie meer zocht; en het komt ons voor dat deze na den oorlog wel in kracht zal gewonnen hebben.

Van den maarschalk Foch wordt gemeld dat hij aan den vooravond van het groot offensief zijn divisiegenerals bij elkaar riep om hun zijn plannen mede te deelen. Toen hij afscheid van hen nam sprak hij: »Ik heb nu alles gedaan wat ik kon; gij moet het overige doen. Ik verzoek, mij nu een uur lang ongemoeid te laten.« Kort daarop kwam er een tijding waarmede de generalissimus in kennis moest gesteld worden. Men kon den maarschalk niet vinden, totdat een kapelaan den boodschapper bracht naar een kapel, waarin hij, op zijn knieën biddend, gevonden werd.

Rusland. Kerkelijke toestanden.

Het is niet mogelijk om uit de verschillende berichten die uit Rusland tot ons komen, een bevredigend beeld te verkrijgen van den toestand die aldaar op kerkelijk gebied heerscht. Dit staat vast, dat het ambt van Procurator der Heilige Synode, eenmaal door den invloedrijken Pobedonoszew bekleed, is opgeheven; de kerkelijke aangelegenheden staan evenals het onderwijs onder bestuur van den volkscommissaris Lunatscharski.

Deze verklaarde in een openbaar debat, te Moskou over het onderwerp: »Socialisme of Christendom?" gehouden, dat de strijd van den nieuwen geest in Rusland niet slechts de popen gold, die zich reeds lang in discrediet hadden gebracht, maar ook de geloovigen. In den tijd dien men beleefde, was niet het schild van den deemoed noodig, maar het zwaard. Zelfs Christus zou nu op de hand der Bolsjewiki zijn! De vrijmaking der armen, die eens in het geknechte Judea niet gelukte, zou nu een feit worden.

Noch de Christelijke ootmoed, noch de leer van Tolstoï van het niet wederstaan, kon het wachtwoord der regeering zijn, die zich had voorgenomen, dit revolutionaire plan ten uitvoer te brengen.

Het is geen wonder, dat de Grieksch orthodoxen in de handen van zulk een bewindvoerder de belangen hunner Kerk niet veilig achten. Velen popes verkeeren in grooten nood. Vóór de revolutie was hun aanzien over het algemeen niet groot, nu sommigen hunner, gelijk door iemand die Rusland in den laatsten tijd bezocht, meegedeeld werd, vanuit de torens hunner kerken mitrailleurs bediend hebben die op de revolutionaire menigte vuur gaven, is dit er niet op verbeterd. In Moskou's straten ziet men mannen met lang haar en in priesterkleed couranten verkoopen. Velen verrichten hand-arbeid, terwijl anderen door de nieuwe gestichte »Broederschappen« onderhouden worden. Bij de requisitie van woningen en de confiscatie van eigendommen door de raden van arbeiders en soldaten, wordt voor de geestelijken geen uitzondering gemaakt. De bezitter van een huis krijgt eenvoudig een bericht dat hij zijn huis heeft te verlaten, daar het voor anderen aangewezen is, en daaraan heeft men te gehoorzamen, of men pope is of niet. De in Rusland zoo talrijke privaatkerken en kapellen in woningen, scholen en ziekenhuizen zijn reeds gesloten. Het kan gebeuren, dat op een goeden dag ook de groote kerken gesloten worden, ofschoon deze tegenwoordig meer dan ooit bezocht worden door groote menigten. Doch daar storen de Bolsjewiki zich niet aan.

De nieuw gekozen Patriarch Pichon verklaarde: »Nog altijd is de Russische boer, soldaat en arbeider veel te godsdienstig om zulk eene onkerkelijke politiek te kunnen goedvinden. De Russische pers bericht dat de toeloop in de kerken grooter is dan ooit te voren en dat in het bijzonder daar, waar er wrijving ontstond tusschen de geestelijkheid en het Bolsjewistisch bestuur, het volk door godsdienstig fanatisme aangegrepen werd".

Uit alles krijgt men den indruk, dat de Bolsjewiki zich op den duur niet zullen kunnen staande houden, doch het aantal van hen die de oude bureaucratie terug verlangen is zeer klein. Opmerkelijk is het, dat in deze dagen de vraag naar Bijbels zeer groot is. Hoe duur de levensmiddelen ook zijn, men heeft er in Rusland gelijk nooit te voren geld voor over om in het bezit te geraken van een Bijbel.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Sanherib. — Water in de Zee. — Taalverbastering.

Kunt U ook iets mededeelen, vraagt P. van koning Sanherib over wien geschreven wordt in Jesaja 36?

Wij lezen omtrent genoemden vorst in Jes. 36 : 1 en 2:

»En het geschiedde in het veertiende jaar van den koning Hiskia, dat Sanherib, de koning van Assyrie, optoog tegen alle vaste steden van Juda, en nam ze in.

En de koning van Assyrië zond Rábsake van Lachis naar Jeruzalem tot den koning Hizkia met een zwaar heir; en hij stond aan den watergang des oppersten vijvers, aan den hoogen weg van het veld des vollers.

Wat man hij was blijkt voorts uit wat hij liet zeggen tot het volk van Juda (zie verder 36 : 18, 19 en 20).

Dat Hizkia ulieden niet verleide
De Heere zal ons redden. Heb